

Лекція 1. Як бухгалтеру взаємодіяти з ФОП-ЄП?

Добрий день, шановні колеги. Я рада вас вітати на нашому курсі, де бухгалтерини новачки пліч-о-пліч із досвідченими бухгалтерами будуть опановувати тонкощі ведення обліку о ФОПів.

Цей унікальний курс складається з відповідей на найпоширеніші запитання, які виникають у бухгалтерів, коли вони починають облік у ФОПа. На вас чекає безліч корисних підказок, десятки прикладів, зразки документів та корисні шпаргалки, що не раз стануть у пригоді під час роботи. Тож навіть не сумнівайтеся: під час навчання вам не доведеться нудьгувати, а після проходження курсу у вас практично не залишиться запитань і ви зможете впевнено почати облік у підприємців-спрошених.

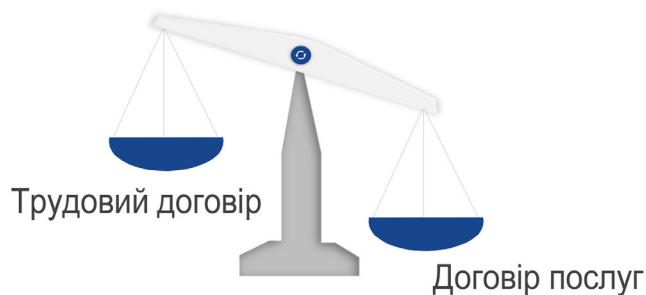
Готові почати нову главу вашої професійної кар'єри? Тоді поїхали!

Запитання 1. Як бухгалтеру працювати з ФОПом?

Є два варіанти вашої взаємодії з ФОПом:

наступному модулі ви дізнаєтеся, які податки повинен платити ФОП та в які строки це треба робити.

Бухгалтер і ФОП

Перший — це трудові відносини, коли ФОП наймає вас як свого бухгалтера за трудовим договором. Ви повинні працювати у нього з 9-ї ранку до 6-ї вечора або як він вам скаже, а ФОП за це виплачуватиме вам зарплату, а також оплачуватиме лікарняні і відпустки.

Другий варіант: це цивільно-правові відносини, коли ФОП укладає з вами не трудовий, а цивільно-правовий договір послуг, а також може видати довіреність на представлення його інтересів у процесі здійсненні бізнесу.

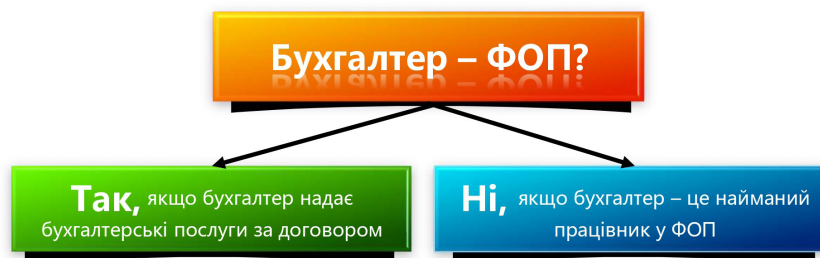
Тобто ви надаєте ФОПу бухгалтерські послуги і попутно виступаєте його представником. ФОП не встановлює вам графік роботи, а замість зарплати виплачує винагороду за виконані завдання, наприклад за заповнені звіти чи укладені договори. Ніяких відпускних, зрозуміло, він вам не виплачуватиме.

Але для цього варіанта самому бухгалтеру треба зареєструватися ФОПом.

Запитання 2. Чи потрібно бухгалтеру самому зареєструватися ФОПом?

Чи треба бухгалтеру реєструватися як ФОП

Якщо ви хочете бути звичайним працівником ФОПа на посаді «бухгалтер», то вам не потрібно реєструватись ФОПом.

Якщо ж ви вирішили надавати ФОПу послуги за цивільно-правовим договором, то обов'язково треба зареєструватися ФОПом.

Бо якщо фізособа надає послуги систематично, тобто більше 2 разів на рік, це вже вважається підприємницькою діяльністю і вимагає держреєстрації.

А штраф за здійснення підприємницької діяльності без держреєстрації дуже болючий: від 17 до 34 тис. грн (ст. 164 КУпАП)!

Доречі, навіть якщо ви не будете вести облік у ФОПа, а тільки укладатимете договори від його імені як представник, вам все одно доведеться зареєструватися ФОПом. Бо коли повірений систематично і самостійно укладає договори — це називається комерційним представництвом (ст. 243 ЦКУ). А комерційне представництво — це підприємницька діяльність, яку теж можна здійснювати тільки після держреєстрації (ст. 295 ГКУ). Інакше — штраф.

Отже, вам вирішувати, який варіант взаємодії з ФОП обрати. Для вашого замовника, безумовно, краще, якщо ви будете ФОПом та укладете з ним договір послуг. Так він платитиме менше податків, ніж за працівника. Але вам доведеться стати на облік у Держфінмоніторинг. Детальніше про це я розповім вам в цьому ж модулі трішки згодом..

Запитання 3. Бухгалтер хоче працювати з ФОПом за договором послуг. Як все оформити?

Звісно, податківці в курсі, що ФОПи не хочуть наймати бухгалтерів, а воліють укладати з ними договори послуг, щоб економити на податках. Тому вони завжди прискіпливо перевіряють, чи не має договір послуг ознак трудового договору, щоб донарахувати штрафи, а також ПДФО, ВЗ і ЄСВ за прихованого працівника.

І якщо ви вирішите обрати саме цивільно-правовий договір на надання бухгалтерських послуг, треба впевнитися, що з нього не стирчать вуха трудових

відносин. Для цього сформулюйте предмет договору так, щоб ФОП придбав у вас не процес праці, а результат.

Предмет договору послуг із бухгалтером

«послуги зі складання, підписання та надання податкової звітності», «ведення податкового обліку підприємця та складання первинних документів», «надання консультаційних послуг з питань оподаткування»

«виконання обов'язків бухгалтера», «виконання функцій згідно з професією бухгалтера», «на виконавця покладається повна матеріальна відповідальність»

Наприклад, правильно вказати предмет договору так: «послуги зі складання, підписання та надання податкової звітності», «ведення податкового обліку підприємця та складання первинних документів», «надання консультаційних послуг з питань оподаткування» тощо.

А неправильно так: «виконання обов'язків бухгалтера», «виконання функцій згідно з професією бухгалтера», «на виконавця покладається повна матеріальна відповідальність».

Ознаки трудових відносин, які не можна зазначати в договорі послуг

Крім того, в договорі послуг не повинно бути навіть згадки про те, що бухгалтер підпорядковується режиму праці підприємця та отримує регулярну зарплату, лікарняні та оплачувану відпустку. Винагороду за свої послуги бухгалтер-представник може отримувати на підставі акта виконаних послуг, у різні дати.

Зразок договору бухгалтера і ФОП ви знайдете в додатку до цього модуля. Ви можете змінювати його під свої потреби.

Запитання 4. Як ФОП може передати бухгалтеру право підписувати звіти, сплачувати податки, їздити на податкові перевірки тощо?

Коли ФОП укладає з бухгалтером договір на бухгалтерське обслуговування, він доволі часто передає бухгалтеру ще й чимало повноважень. Як мінімум: подавати звіти, сплачувати податки та їздити на перевірки до податківців.

Як оформити такі відносини? Це — відносини представництва, і вони повинні оформлюватися договором доручення. Але такий договір необов'язково укладати в письмовій формі. Він може бути укладений в усній формі, а на його виконання представникові видається довіреність (ч. 3 ст. 243, ч. 1 ст. 244 ЦКУ).

У ній варто прописати повноваження представника так детально, як ви тільки зможете. У цьому вам допоможе нотаріус. Я раджу відразу завірити довіреність нотаріально, бо в більшості випадків законодавство вимагає від представника саме нотаріально засвідчену довіреність (п. 19.2 ПКУ).

Строк довіреності можете вказати будь-який. Якщо його взагалі не вказати, довіреність буде чинною до припинення її дії.

До того ж на практиці повноваження бухгалтера-представника, зазначені в довіреності, часто прописують і в договорі на виконання бухгалтерських послуг.

Запитання 5. Що може робити представник ФОПа за довіреністю?

Отже, які повноваження варто вказати в довіреності?

Насправді зараз підприємець має можливість практично всі дії з ведення бізнесу передати представникові. Наприклад, представник може:

Представник підприємця може

01. Зареєструвати фізособу підприємцем

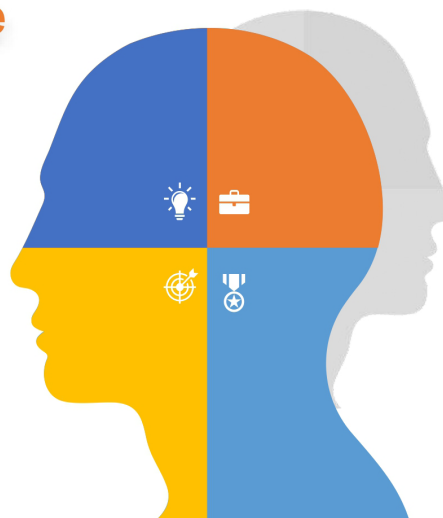
[п. 2 ст. 14, п. 6 ст. 18 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV](#)

02. Подати заяву про вибір спрощенки

[п.п. 2 п. 1 ст. 18 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV](#)

03. Подати заяву про реєстрацію платником ПДВ

04. Отримати дозвільні документи (ліцензії, дозволи тощо)

zareestruvati fizosobu pidpriemcem (p. 2 st. 14, p. 6 st. 18 Zakonu Ukraini «Pro derzhavnu reestraciju yuridичних осіб, fizичних осіб — pidpriemciv ta hromadських formuvanь» vid 15.05.2003 № 755-IV);

podati podatkivcям заяву про вибір спрощенки для свого ФОПа: або відразу під час держреєстрації, або згодом (п.п. 2 п. 1 ст. 18 Закону № 755);

podati заяву про реєстрацію платником ПДВ. Нагадаємо, що така заява подається тільки онлайн, тому у представника повинен бути власний ЕЦП. ФОП, звісно, може передати вам свій ЕЦП, але годі й казати, що це — порушення правил і компрометація ключа.

Отримати дозвільні документи (ліцензії, дозволи тощо) теж може представник. Якщо із цим виникнуть проблеми, то у більшості випадків документи на отримання дозволу можна надіслати поштою (рекомендованим листом з описом вкладення) або взагалі через Інтернет в електронному вигляді за наявності ЕЦП.

Представник підприємця може

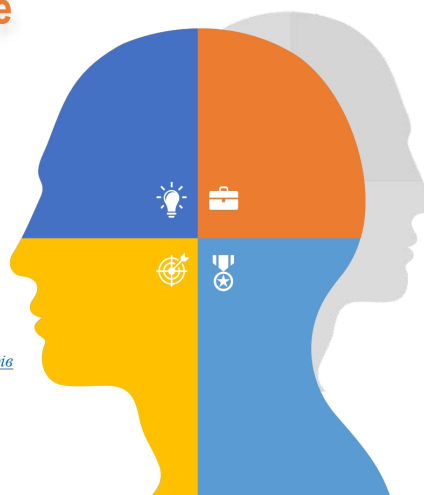
05. Відкрити рахунок у банку і розпоряджатися коштами на ньому

п. 9² розд. I Інструкції про порядок відкриття і закриття рахунків клієнтів банків та кореспондентських рахунків банків — резидентів і нерезидентів, затверджених постановою Правління НБУ від 12.11.2003 № 492

06. Зареєструвати, перереєструвати чи зняти з реєстрації РРО або ПРРО

п. 4 і 17 гл. 2 розд. II Порядку реєстрації та використання реєстраторів розрахункових операцій, які застосовуються для реєстрації розрахункових операцій за товари (послуги), затвердженого наказом Мінфіну від 14.06.2016 № 547

07. Вести Регістр обліку доходів

Також представник може:

відкрити рахунок у банку і розпоряджатися коштами на ньому (п. 9 та 16 розд. I Інструкції № 162);

zareestruvati PPO або PРРО (п.п. 4 і 17 гл. 2 розд. II Порядку реєстрації та використання реєстраторів розрахункових операцій, які застосовуються для реєстрації розрахункових операцій за товари (послуги), затвердженого наказом Мінфіну від 14.06.2016 № 547), а також перереєструвати їх чи зняти з реєстрації;

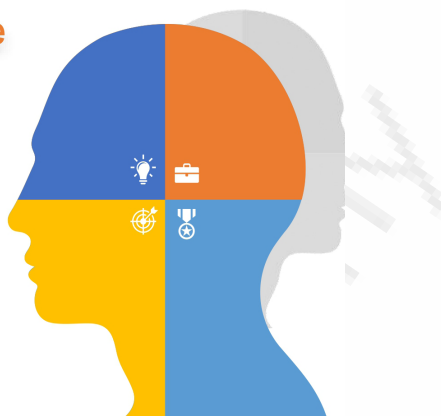
вести Регістр обліку доходів, який зараз єдиноподатники ведуть в довільній формі і навіть не реєструють у податковій. Про те, хто саме його веде: ФОП чи представник, ніхто навіть не дізнається. До того ж Реєстр можна вести в електронній формі віддалено. Що стосується спрощенців групи 3, які ведуть Типову форму обліку доходів та витрат, то її теж не треба реєструвати у податківців. Тому вести її може хоч сам ФОП, хоч його бухгалтер.

Втім, якщо хочете все зробити офіційно, треба лишень зазначити в довіреності право представника вести Реєстр обліку доходів ФОПа.

Представник підприємця може

- 08. Підписувати первинні документи замість ФОП
- 09. Укладати договори з партнерами
ст. 237 і 1000 Цивільного кодексу України
- 10. Укладати трудові договори з фізичними особами від імені ФОП

Ще представнику можна делегувати право: підписувати первинні документи замість ФОП. Але його треба обов'язково прописати в довіреності, особливо право підпису на документах про отримання товарно-матеріальних цінностей на ім'я ФОПа;

також не забуваємо про святе право представника укладати договори з партнерами. Саме для цього і призначені відносини представництва (ст. 237 і 1000 ЦКУ).

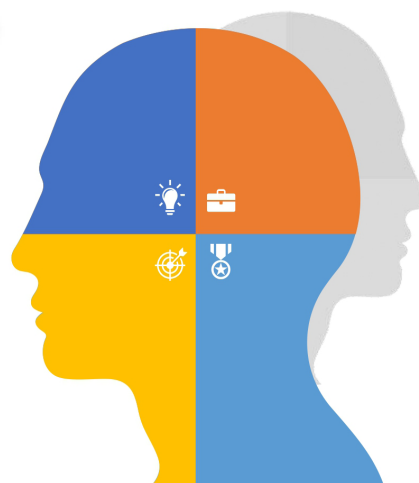
Але врахуйте: представник може вчиняти лише ті правочини, які має право здійснювати сам підприємець (ч. 1 ст. 238 ЦКУ). Наприклад, якщо у підприємця немає ліцензії на торгівлю алкоголем, він не може видати довіреність на це іншій особі;

ну і, звісно, представник може укладати трудові договори з фізичними особами для ФОП.

Але решту справ (видання наказу, запис у трудовій книжці, повідомлення податківців) підприємцю, вважаємо, краще виконати самостійно.

Представник підприємця може

- 11. Реєструвати податкові накладні ФОПа
- 12. Складати та подавати податкову звітність ФОПа
- 13. Сплачувати податки за ФОПа
- 14. Приймати податківців-контролерів і їздити на перевірки
- 15. Представляти інтереси ФОПа у суді

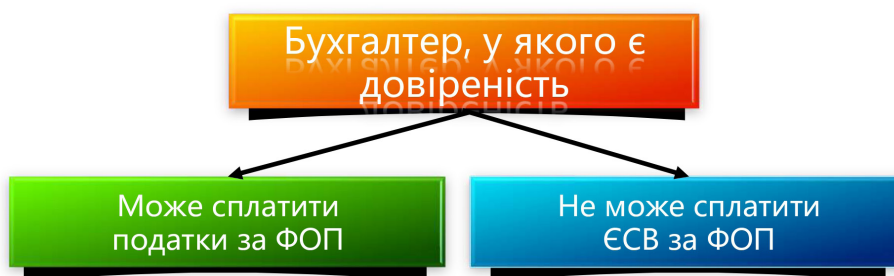
Також представник може:

- реєструвати податкові накладні ФОПа;
- складати та подавати податкову звітність за нього. Тут пам'ятайте про правило: хто декларацію заповнює, той її й підписує;
- сплачувати податки за ФОПа;
- приймати податківців-контролерів і їздити на перевірки;
- представляти інтереси підприємця у суді.

Всі повноваження, які ФОП хоче передати бухгалтеру, варто прописати в довіреності якомога детальніше, бо кожна інстанція, з якою бухгалтер буде працювати від імені ФОПа, буде шукати в довіреності окрему згадку саме про неї.

Запитання 6. Чи може представник сплатити податки та ЄСВ за ФОПа?

Чи можна сплатити податки та ЄСВ за ФОП?

Так, представник, у якого є нотаріальна довіреність, може сплатити податки за ФОПа. Без проблем.

Якщо ж їх сплатить хтось, у кого довіреності немає (фізособа, ЮО чи ФОП), то ні платника, ні ФОПа за це не оштрафують, але сплачену суму доведеться включити до доходу ФОП.

Що ж стосується ЄСВ, то його не може сплатити навіть представник, це заборонено (тільки голова фермерського господарства може платити ЄСВ за членів свого господарства) — ч. 9 ст. 25 Закону про ЄСВ.

Але ж нагадую, що з 01.03.2022 і до кінця війни всі ФОП взагалі можуть не платити ЄСВ.

Запитання 7. Чи зобов'язаний ФОП, який надаватиме бухгалтерські послуги, ставати на облік у Держфінмоніторинг?

Якщо ФОП тільки-но зареєструвався, можна не поспішати.

Але як тільки він почне надавати клієнтам послуги, для виконання яких йому нададуть доступ до інформації про господарські операції, він повинен буде стати на

облік у Держфінмоніторинг та «доносити» на всі підозрілі операції клієнтів.

Є у вас бухгалтерський КВЕД чи немає, ролі не відіграє. Головне, наявність у вас доступу до інформації про господарські операції клієнта.

Тож загалом, якщо ФОП-бухгалтер вестиме облік доходів у інших ФОПів, заповнюватиме звітність та сплачуватиме податки, то звісно, у нього буде вся інформація про господарські операції клієнтів. А відтак, діватися нікуди — доведеться ставати на облік у Держфінмоніторинг.

Не ставати на облік можуть тільки ті ФОП, які, наприклад, проводять бухгалтерські тренінги, семінари, усні консультації з «загальних» питань, ну наприклад щодо змін у податковому законодавстві тощо. У таких ФОП немає доступу до інформації про господарські операції клієнта, а відтак, не має сенсу ставати на облік у Держфінмоніторинг, бо вони нічого не можуть розказати фінмоніторингу про своїх клієнтів.

Щоб стати на облік, треба звернутися до Держфінмоніторингу та подати форму № 1-ФМ (її можете знайти тут: № <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0241-16#n32>). Вона діятиме до кінця воєнного стану, а після війни вже можна буде зареєструватися через електронний кабінет.

Форму № 1-ФМ можете знайти тут: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0241-16#n32>

Електронний кабінет фінмоніторингу: <https://cabinet.fiu.gov.ua/>.

Майте на увазі: якщо не стати на облік вчасно, то відповідальності за це немає. Але якщо ФОП-бухгалтер не подасть Держфінмоніторингу необхідну інформацію (а без постановки на облік її неможливо подати), штраф може сягати аж 340 тис. грн. (п.6 ч.5 ст. 32 Закону № 361). Тож будьте обережні!

Запитання 8. Як ФОПу найняти працівника-бухгалтера за трудовим договором?

Якщо ФОП хоче найняти бухгалтера як найманого працівника, то треба виконати 4 кроки.

Крок 1 — підписуємо з бухгалтером трудовий договір, обов'язково письмовий.

Як зразок можна використати форму трудового договору, затверджену наказом Мінпраці від 08.06.2001 № 260. Ви знайдете цей договір у додатку до модуля № 9, коли ми будемо розбирати трудові відносини ФОПа з працівниками.

Крок 2 — видаємо розпорядження про прийняття бухгалтера на роботу.

Крок 3 — повідомляємо податківців про приймання нового співробітника (подаємо їм відповідне повідомлення).

Крок 4 — вносимо запис про прийняття на роботу в трудову книжку бухгалтера, якщо для нього це основне місце роботи і бухгалтер просить зробити такий запис.

Право підпису документів можна делегувати бухгалтеру таким чином:

- 1) видати наказ (розпорядження), в якому доручити бухгалтеру підписувати пов'язані з госпдіяльністю документи, або вказати ці повноваження прямо в трудовому договорі з ним;
- 2) також можна видати бухгалтеру нотаріально оформлену довіреність, у тому числі для підписання договорів, платіжних документів, податкової звітності, представлення інтересів підприємця в суді тощо, щоб «закрити» ті випадки, коли без довіреності підпис працівника замість підприємця «не пройде».

Як підписувати документи замість ФОП

ФОП Шевченко Т. Г. <small>П.І.Б. ФОП чи уповноваженого представника</small>	Гоголь <small>Підпис</small>	
ФОП Шевченко Т. Г. <small>П.І.Б. ФОП чи уповноваженого представника</small>	Шевченко <small>Підпис</small>	
Представник Гоголь М. В. <small>П.І.Б. ФОП чи уповноваженого представника</small>	Гоголь <small>Підпис</small>	

Зауважте: якщо ФОП делегував право підпису бухгалтеру, то у документах треба зазначати або П. І. Б. та підпис ФОПа, або П. І. Б. та підпис бухгалтера, не можна їх змішувати.

Наприклад: не можна допускати, щоб у документі зазначалося «Приватний підприємець Шевченко Т. Г.», а навпроти стояв підпис бухгалтера-Гоголя, якому делеговано право підпису! Якщо документ підписує бухгалтер замість ФОПа, то й ініціали повинні бути вказані бухгалтера.

Детальніше про те, як заповнювати всі кадрові документи, ми поговоримо в окремому модулі, який присвячено найманим працівникам у ФОПа.